

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Kedden December' 3-dik napján, 1816-dik esztendőben.

Nagy Britannia.

Suss ex Királyi Hertzegnek arra a feleletére, melyet a' Ministeriális Kurirnak előszöri gunyolódására adott (a' melyet a' Magyar Kurir 320-dik levéloldalán is olvasni lehet), ismét megfelele a' nevezett Kurir: — “

„Azon ebédfelett (úgy mond), melyet a' Haláruló társaság' Nov. 2-dikán tartott, megfelele a' Suss ex i Hertzeg azokra a' jegyzésekre, melyeket mi affelől tettünk vala, hogy ő Kir. Hertzegsége ezen társaságnak egy előbbeni gyűlésében azzal dítsekedett; hogy ő, valamint szintén a' *Gloucesteri* Hertzeg is, *Coburg* Hertzeggel egyetemben, a' Haláruló Czéhnek a' tagja legyen. Mi tökéletesen helybe hagyjuk az ő K. Hertzegsége által kinyilatkoztatott gondólkodást. Igaz az, hogy a' Fő-rangú személyeknek tiszteletül kell venni a' betsületetérdemlő társaságok által való kedveltetést; de kevélykedniek nem kell azzal, hogy ők azon társaságnak tagjaik. Nagy külömbség van e' kettő között, valamelly betsületmútatást szükséges lehetségéből elfogadni, és egy Halárulónak titulussával kevélykedni, melyet ez által eleibe tenni láttatik az ember a' Királytól lett származásnak. Ezek a' titulusok: *Haláruló* és *Királyi Hertzegséged*, nem illenek össze; és ha a' Királyi Hertzeg az elsőt, valami böltselkedésből, elfogadta, tsakugyan nem kellett volna azzal úgy dítsekedni, mint ha az ő néki megtsiztetésére szolgálna, mert

minden tudja, hogy nem igaz, 's igen jól érzi minden, hogy a' K. Hertzeg, ha ezzel dítsekzik, magát nevetségessé teszi. Így Király' fiának soha el nem kellene vesztene a' maga méltóságának érzését, kiváltképpen egy olyan században, mikor ily sok emberek (kiváltképpen azok között, kikkel a' K. Hertzeg társalkodik) iparkodnak azon, hogy minden méltóságokat felforgathassanak. Néhány esztendő előtt örömmel halottuk, a' Régens Princzről az itt következő Anékdótát: — Bizonyos B . . . nevű, legüresebb képzelődésekkel tele fejű ember, bejárt az akkori Princz *Waleshez* (a' mostani Régens Princzhez), 's igen bizodalmas öszszetsatolódásban élt a' Princzel, annyira, hogy éegyszer arra a' szemtelen bátorságra vetemedett, hogy valakivel arra a' fogadásra lépett, hogy ő a' Princzet tsak így fogja szollítani: *Wales!* 's azt is véghez fogja vinni, hogy az inashívó tsengetjüt a' Princz maga fogja megrántani. Meg is tartotta szavát; egy jó alkalmatosság fordúlván elő, így szollott a' Princzhez: *Wallez, tsengess!* — Hát a' Princz mit tett? Enedelmeskedett. Meghuzta a' tsengetjüt; hanem belépvén az inás, így szollott a' Princz: B . . . úr a' szekerit kívánja. Így büntetődött meg a' fennhéjzozó B . . . úr' döjös bátorsága. Megnyerte ugyan a' fogadást; de a' Princz nem szollott többé hozzá. Ilyen gondólkodást kívánunk mi *Suss ex* Királyi Princznek. El ne felejtse ő azt soha, hogy ő a' Király' fia; és hogy őt a' közönség tsak mint Király' fiát tisztó

steli, és nem mint Halárúfót. Mi egyenes szívűséggel helybehagyjuk azt, a' mit ő Királyi Hertzegsége a' Kereskedő-társaságnak tartozó tiszteletéről mondott. A' Kereskedők a' nemzet gazdagságának, boldogságának, és erejének szerző eszközi, 's talám még nem is mutatjuk erántok azt a' tiszteletet, mellyel hozzájuk viseltetni tartoznánk. De tsakugyan egy sintsen ezen gazdag kereskedők között, a' ki közönségesen azzal dítsekedne, hogy ő Halárúfó légyen, ha tsak trefából nem tselekedne. A' Király' fiai nem üzhetnek trefát a' közönséges társaságokban a' Királyi méltósággal; nem tsátólhatják magokat össze a' jorsereggel; ők kedvessé tsehetik magokat, a' nélkül, hogy meg kellene alatsonyítani magokat; a' vendégségekben vidámságot mutathatnak, a' nélkül, hogy méltóságos rangjokrol elfelejtkezzenek. Jusson észbe K. Hertzegségednek, egy Királyi Princznek (annak a' Princz Orleansnak, az úgynevezett Egalitének) a' példaja, a' ki azon iparkodott, hogy Polgárnak neveztessek, 's a' Fejedelmi Néppel oly nagyon össze elégyítette magát, hogy végezetre éppen ez az úgynevezett Fejedelmi Nép, annak megmútatasára, hogy melly nagyon használni tudja a' maga revolúziós princípiumait, egy réggel neki is elűtette a' fejét.

Nem régen egy Wales tartományabeli Fő aszszonyságnak (Dámának) a' könyvei kótyavetyére bocsáttatván, egyéb ritkaságok között a' Walesi legnevezetesebb Familiákrol is fordult elő egy munka, melyben egész Adá mig és Eváig felvittek a' Familia' török-fáját.

Londonnak északra eső, Spafield nevű részében, melly egy nagy pusztaság, November' 15-dik napján olyan garánáskodó népgyűlés tartatott, a' melly minden eddig való ilyen nemű összejűléke-zéseket felyülhaladott bódult zabolátlankodása által. Előre való 's közönségesen ki-

fűggesztetett irás által meghívattatták, minden hajós legények, kézművesek és Fabrikások, hogy a' nevezett mezőn gyűlekezzenek össze, hogy egy kéro levelet, melly a' Régens Princzhez intézetett, 's a' melly most ily közönséges foglalatossága a' nyughatatlantlankodóknak, irjanak alá. A' gyilkos hangon készült meghívásnak azonközben nem lett éppen oly hathatós fogantaja, mint valósággal tartani lehetett tölle; tsak valami 5 vagy 6 ezerig való munkás emberek gyűlekeztek össze: hanem a' lazzasztó beszédek, a' mellyek ezen gyűlésben tartattak, felyül haladják a' képzelhetést. Hunt nevű ur, a' ki előtt egy seprűnyelnek vége-re szurt szabadság - sipkát vittek, elébb egy kotsifedélre állott-fel, hogy onnét predikáljon a' néphez, hanem nem tetzvénnéki ez az igen magas órátori szék, leszállott onnét, 's egy portubakos kajba' ablakába vette-be magát, a' honnét két óráig deklamált az egész világ ellen, még a' Ministerekkel ellenkező résznek tagjait is meg nem kimélvén, kiket, az egy Sir Francis Burdettet kivéven, kit igen derek embernek lenni mondott, mind fattyú (nem jófele) patriotáknak nevezett: — "Ezek az antiministerialis emberek, úgy mond, ezek a' nagy hírnévű Whig'sek, nem valóságos barátjai a' népnek; nem egyebek ezek jűhlörbe öltözködött farkasoknál. Ők magok is gazdag emberek; penziót vesznek, hivatalokat viselnek; 's a' Ministerekkel gyakran egygyet értnek. Engemet az ő tulajdon Journaljók (a' Morning Chronicle) le-tűfolt; mellyet azonközben én tsak kaczagással nézek, 's valameddig tudóm leszen, addig a' nép' javát védelmezni soha meg nem szűnök." — Azután rendre vette a' penzionistákat és Sinecuristákat, 's mindeniknek neve után vetett külömbkülömb személyes oltsárlást. Végezetre elő vette a' Régens Princzhez küldendő kéro levelet is, a' mellyben, mint minden efféle mostani koholmányokban, a' mondatik, hogy a' népnek mostani véghetetlen és példátlan inségei, az igaz-

ságtalan és haszonnélkül' való hadakozásra fordított mértékletlen költségek által okozottak, melyeknek megörvösoltathatása egyedül csak a' parlamentumnak siettséggel való és gyökeres reformáltatása által eshetné meg; kéri tehát a' Királyi Hertzegséget; hogy a' nép' szenvedéseinek siettséggel tégyen határt, 's kívánságait halgassa meg, míg késő nem lesz. — Ez a' kérés levél még meghátróbbki fejezésekkel is megélesített ezen gyűlésben, 's így osztán végezetre helybe hagyatott 's megerősített. Annyira üzte Hunt a' szemtelenkedést ezen gyűlésben, hogy azt mondotta, hogy ha az erkölcsi (moralis) erőnek semmi foganatja nem talál lenni, testi (physicus) erőhöz kell folyamodniok, 's ezen utolsó esetben ő meg fogja mutatni, hogy nem rejti magát a' boros asztal mögé. — Végezetre meghatározott, hogy a' kérés levelet *Sir Francis Burdett* és *Hunt* adják be a' Régens Princzének. —

Ekkor a' porseregnek nagyobb része eloszolván, csak holmi díbdáb kőborlók maradtak tovább is egygyütt, a' kik egy bot' végibe egy kenyéret szúrván, ezzel ide 's tova szelleyel jártak, 's lármáztak, mint a' részek szoktak. Egy kenyérsütőnek boltja előtt megállván ettől néhány darab balat és kenyéret elvittek, egy más kenyérsütőnek ablakait bevették, 's ettől is elvittek néhány kenyéret: hanem mikor éppen így vitézkédtek volna, oda érkeztek a' politikai tisztok egy politikai fegyveres csoportal, 's tsatára került a' dolog, melynek a' vége, hogy a' lármázók közül néhányok elfogattattak, a' többek még valami mézárásokat is ki prédáltak, 's azután egy fertály óra alig telt el, hogy mindezek elszélledtek 's eltsillapodtak. — Hanem megjegyzésre méltó lehet itt még az is, hogy még a' *Morning Chronicle* háza sem maradt minden részvétel nélkül; minthogy réaménvén a' betsületes társaság, behajgálta az ablakait, azért, hogy nem régen valami tikkelyeket hirdettek ki az efféle sikeretlen

lármázások ellen. Minthogy pedig ez a' *Morning Chronicle* nevű újság magát nyilvánosságosan a' nép' oltalmazójának nevezi, tehát természet szerént való dolog, hogy megilletődött ezen váratlan megjutalmaztatás által. A' *Times*' tulajdonosát is nagyon fenyegetik, kiről azt mondotta *Hunt*, hogy ha most csak a' fenyegetéssel hagyták is, más alkalmatossággal őtet is meg fogják keresni és találni.

Annak megjutalmaztatására, a' ki *Irlandiában* a' *Lynch* házának kegyetlen felégetőit béjelenti, 1500 font Sterlingek (több mint 15 ezer ezüst forintok) határozottak. — Az óta is történtek *Irlandiában* több efféle ragadozások, gyilkosságok és égetések.

Spanyol Amerika.

A' *La Platai* függetlenné lett tartományok' Szövetségének már nem egyszer említett de még sem egészen nyilvánosság állapotjáról ilyen újabb tudósítást közlenek a' *Londoni* újságok *Rio-Janeiro* ból: — "A' *Buenos Ayresi* környéklállások, úgy mond, naponként foatosabb tekintetű ábrázatot vesznek magokra. A' *Congressus*, melly ezen Egyesült Státusoknak képeiket viseli, és *Tukumanban* tartja tanátskozásait, *Julius* 20-dikán hirdette ki formászerént való módon ezeknek függetlenségeket. *Pü y redon*, az új Direktor, *Julius* 27-dikén *Buenos Ayresbe* érkezett, 's úgy mutatják első intézetei, hogy elfogja érni a' belső egyenetlenkedés' eltsendesítésére intézett iparkodásait. Sok *Patriótákat*, kiket az ő politikabéli vetélkedőtársaik a' kormány mellől elmozdítottak vala, ő oda ismét vissza helyeztetett. Az Országnak *Portugallia* ellen való oltalmaztatására nagy készületek tetetnek. *Artigosnak* segítségére is jó erő küldette'lt. Az adózás új lábra állított. A' *Portugalliai* armáda még mind ez ideig nem tevé semmi próbát; 's azt mutatja minden mozdulásai által, hogy nincs bizonyos plánuma; az

insurgensek pedig időt nyertek arra, hogy magokat minden pontokon megerősítsék. Egy idegén hajón két Generalisok érkeztek-még *Buenos-Ayresbe*, kiknek egygyike Frantzia, a' másik *Spanyol*. Ezt azt utólsót azokközzül valónak mondják lenni, kik az utóbbi öszszeesküvés miatt *Madridbol* elszaladtak. Ezen két főbb vezéreken kívül még 34 különbkülömb rangú egyéb idegen tisztek is érkeztek ugyan oda.

A' *Londoni Kurir* is kiadta a' maga vélekedését, arról, hogy mitsoda következéseit lehet várni annak, hogy a' Firebrand (*Feuerbrand*) nevű Északi Amerikai hajót a' Spanyolok a' *Mexikói* öbölben megtámadták: — "Ámbár az Északi Amerikai Egyesült Státusoknak Finantziai állapota sem nagyon fényes, ámbár a' kereskedésnek tsatornái itt is nagyon bedugúltak, 's némelly Státusokban oly nagy inség uralkodik, hogy ha az Európában uralkodó inségeket felyül nem haladja is, ezeknel legalább semmivel sem kisebb: mindazonáltal még is oly titkos hánykodás, nyughatatlankodás, kedvetlenség, 's hadakozáskivánás uralkodik ezen Északi Amerikai emberekben közönségesen, hogy, ha tsak legkisebb történet fordul elé olyan, hogy tsak mi erőlteett szint is lehet neki adni arra, hogy az által az Amerikai zászlónak betűlete meg sértetődött volna, azonnal egyszerre megszollal minden felől a' hadakozásnak obajtását jelentő kiáltozás; a' történet' szorosabb körülállásait azonközben senki nem tudakozza; azt sem kérdezi, hogy valyon megbántó célzással vitetett-e véghez? egy szóval legkisebb megfontolás nélkül kívánnák a' hadakozást, de nem Anglia, hanem Spanyolország ellen. A' mi egy *Északi Amerikai* hajónak a' Spanyol hajók által lett megtámadtatását illeti, erről még az Amerikai levelek is különbözöleg irnak, 's még is azt erősitik, hogy az egy oly megbántás legyen, a' melly kiáltvákvánnya a' megboszszúztatást. A' hivatal-szerént való *National-Intelligencer* ugyan azt

mondja, hogy azt a' megtámadtatást nem lehet a' Spanyol nemzetnek tulajdonítani, mind addig, valameddig azt az ő ország-lószeke közönséges módon helybe nem hagyja. Hanem azonban már előre mind e' mellett is lehetségének lenni tartja azt, hogy a' Spanyol országlószekek nem fog eleget tétetni a' megbántatásért, 's ekkor osztán igasságos ok fog lenni a' hadakozásra. Pedig az is nagyon bihető, hogy az Amerikai hajó volt a' megtámadó, mivelhogy hadi készületet akart vinni a' *Mexikói* insurgenseknek. Lehetne-e erősiteni azt, hogy az insurgents Spanyol tartományoknak az anya ország ellen való segítettése által a' Spanyol ország és Amerika között fennálló bekesség meg ne sértetődjék? Spanyol és Frantzia ország, segítették az Amerikai Egyesült Státusokat az anya ország (*Anglia*) ellen; de bánnyák tselekedeteiket; úgy lát-szik, hogy az Északi Amerikai Státusok is arra való ösztönöztetést éreznek magokban, hogy legyenek segítségül a' feltámadott Spanyol plántatartományoknak a' magok anya országjok ellen, minthogy ezek a' Plántatartományok a' Spekulánsokat széles mezővel, 's a' pénzszomjuzókat gazdagzákmánnyal' ketségtetik. A' kereskedésbéli nyereségszomjuzás, nem tekinti az ilyen körülállások között a' Constituzionális törvényességet: pedig talám semmi sem lehet az Északi Amerikai Egyesült Státusokra nézve oly kevésbé kívánható, mint az, hogy a' Délre fekvőbb *Amerikai* földek által nevelje a' maga birtokait, 's arra felé iparkodjék kiterjeszkedni. Sőt kérdés, hogy valyon nem már is igen nagyon kiterjedtek-e 's nem igen nagyon elszakadotak-e egymástól ezek az Egyesült Státusok? Ezeknek az ő Délre való újabb nevedések által tsak az az időpont fogna közelebb hozattatni, melyben a' belső szakadások az egygyességet és szabadságot megfulasztanak; 's egy katonai despotismusnak győzedelmeskedését fognak elhozni."

Némely levelek szerént, mellyek *Amé:*

rikából érkeztek, Washingtonban tanácskozásként tartatván az *Uj-Orléans* szomszédságában folyó környülállásokra nevezve, mint hirteliek olyan határozások tételtek, hogy a *Floridai* partok mellé egy jó erejű tengeri erő küldetessék-el, hogy vigyázzon a Spanyoloknak mozdulásaira, 's ha látánda, hogy ezek ott valahova kiakarnak szállani, ne engedje.

Frantzia Ország.

A' *Párisi* fenyítő törvényszéktől ilyen ítélet jött ki Nov. 17-dikén: — "Mineutanna *Abbé Fleuryre* reá bizonyosodott az, 's maga is megvallotta, hogy egy ki nyomtattatott irások, melynek titulusa ez: *A' Frantzia Papok' 25. estendők alatt való magokviselésnek magasztalása; közülök egyik által XVIII-dik Lajos Királynak ajánlatván, ő legyen az írója; 's minthogy ezen írásban, egy átaljában oly jóvállások találataok, mellyeknek az a' czéljok, hogy a' Polgárok között a' nemzeti jószágoknak megsérthetetlenségére nevezve felelmet gerjeszen-fel: ehezképpest a' nevezett *Abbé Fleury*, három hónapi bezárattatásra, 50 Frankból álló büntetésfizetésre, 's egy esztendeig a' Politizai felvigyázás alatt való maradásra íteltek, a' szerént, mint az 1815-ben kijött törvénynek 8, 9, és 10-dik tizkelyeiben meghatározatott."*

B e t s.

Itt ismét 10 millió papíros pénzből álló summát égettek-el tegnap, melyről ilyen előre való hirdetést adtak ki tegnap előtt: — "A' Cs. K. Béváltó és Eltörölő Deputatio ezennel közönségesen jelenti, hogy az ő igazgatása, felvigyázása, 's kontrolli-

rozása alatt, 's az Udvari Számtaró Deputacionak is közbejövetelével, abból a' papíros pénzből, melly az Oktober 29-dikén költ Felséges Patensnek erejeszerént kinyitott, 5 per Centet, interesre való költsönözésnek útján bégyült, 's azonnal keresztül lyukasztatott, tíz millió Forintok, a' Cs. K. Biztosnak jelenlétében, hólnap, úgy mint e' h. 2-dikán, dél előtt 11 órakor a' *Glaszin* lévő elégető házban, az úgy nevezett *Stubenthor* kapu előtt, közönséges módon semmivé tételtek. Költ Betsben Dec. 1-ső napján 1816-ban.

Gróf *Nemes Adám*, Elölülői helytartó 's az Erdélyi Rendek' Követje.

Báró *Koller Ferentz*, a' Karinthiai Rendek' Követje.

Badensfeld Károly, a' Széziai Rendek' Követje."

Betsben egy virtusokkal tündöklő nevezetes Fő aszszonyság halt-meg a' múlt November' 25-dik napján. El volt a' régi Lengyel országi Fő Korona - Marschalnak Hertzeg *Lubomirsky Stanislausnak* özvegye, a' Hertzeg *Czariorisky Augustus* leánya, *Isabella*. Halálát tüdőjének elgyengülése okozta. Szép időt ért; 83. esztendőskorában halt-meg.

Bonapárttól sokat mesértek ezen napokban a' külső országi nevezetesen a' *Londoni* levelek. Egygyik azt erőssítette, hogy elszökött *Szent Honoról*; a' másik, hogy csak akarták elszöktetni, de nem ehettek-el czéljokat. A' valóság ennyiben határozódik, hogy az egész dolog közhírnagy volt.

- Nov. 29-dik napján Száz forint Huszaspénzért, Váltótzedulában 335 1/2 forintot,
 — egy Császári aranyért. — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr. adtak
 Nov. 30-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 334 1/4 forintot,
 — egy Császári aranyért — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért 15 fl. 45 krt.
 Dec. 2-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 332 1/2 forintot,
 — egy Császári aranyért — fl. — kr. — egy Hollandus Aranyért — fl. — krt.
 A' *marhelusnak* fontja Novemberre, Betsben 26 krajtzarra határozatott.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Sajó-Kazáról Nov. 19-dikén 1816: —

A Jubileumi öröminnepnapokat eleitől fogva úgy vették, 's méltán úgy is nézhettek, mint az Istennek különös jótéteményét, 's megtiszteltetését; mennyivel inkább nekünk, nagy tiszteletünknek tárgya lehet, az a sok kegyesszivektől ohajtott nap, mellyen a' Felső-Borsodí Egyházi Megyében Sajó-Sz. Péterén, a' Helv. Conf. tartó népes Gyülekezet, nagy kedvességű első Lelki Pásztorának, Fő Tiszteletű Idősb Felső-Óri Fülep Gábor Urnak, mint a' Tiszáninnét lévő Ref. Ekklésiák már 20. dik. esztendejére, nagy érdemű 's tiszta buzgóságú Superintendensének, 's több T. Ns. Vármegyék' Tabla Birájának 50. esztendőket épen ma töltött Predikátori hivatala, fényes egybeseregléssel; hálaadó nagy örömmel meginnepeltetett; melly napra az egész Fő Tiszteletű Superintendenciából, úgy a' Tiszteletes Papi Rendben lévők, valamint a' Világiak is, minden vallás különbsége nélkül, igen fényes és nagy számmal egybe gyűltek, mind azért hogy a' Világ' Alkotójának buzgó hálát adhasanak, 's további hasznos életéért esedezenek, mind pedig azért, hogy tudós munkái által (mellyek részszerént más nyomtatás által közönségesé tettek, 's nagyobb részént pedig irásba nyugszanak) megkülönböztetett, fáradhatatlan Superintendensünknek, érdemlett tisztelet tétetessen; a' melly következő módon ment végbe: — Ugyanis Aug. 24. dikén alkonyodáskor, S. Kazai Ref. Predikátor Tiszteletes Onody Szabó József Ur, egy három oldalú, gyertyákkal kivilágított, 's az ígézésig gyönyörködhető pyramis készített, mellynek vörös és zöld bársouzint jártzó két oldalain, a' szép kimettzett virágokon, 's az alkalmatossághoz készített deák és magyar Verseken kívül, még a'

harmadik oldala is általa a' Fő Tiszteletű Urnak jól eltalált, általvilágító melyképével díszeskedett, mellynek alatta ezen Chronosticon olvastatott: —

Láthatatlan felség azért tér DepeLünk,
Hogy Öryt éltesseD, sok Időkre VeLünk.

— 's ez a' pyramis a' Város úttzáin, ékes harmonia éneklések, 's a' népnek nagy tolongásai között, lámpások világánál, ahöz készített magos lábainál fogva, meghordoztatott; 's amaz ember szerető, 's fedhetetlen életű, és egyenes jó szívúségéről esemretes, 's a' Fő Tiszteletű Ur példa nélkül való buzgón szeretett barátja, Tekint. Várgyasi Daniel Sámuel Urnak udvarába is bévitetetett, a' ki megszemelelni méltóztatván, benne különös meglegedését találta. Innen egyenesen a' Fő Tiszteletű Ur udvarába kísértetett, a' hol a' vatsorától a' már számosan odagyűltek épen akkor kelvén fel, mint nem is volt, 's addig tudokra nem is esett történet, nagy benyomást tett, kivált Superintendens Urnak a' maga jól eltalált képe igen megtettzett, 's tsaknem éjfélig vig éneklések között az udvaron tartatott, 's más nap' estve is kitétetett.

Hosszas volna azon számtalan deák, és magyar Versekek, 's énekeknek, mellyek ezen alkalmatosságra készítették, az előhordása; de még is el nem mulathatom az E. Benyei Predikátor T. Juhász András Ur által készített igen szép, minden erőltetés nélkül folyó, 's ropogos deák Verseinek itten való megemlítését, melly hogy Világ' eleibe botsáttasson kívánni lehet.

Ezek után 25. dikbe, reggeli 9 órakor, a' harangoknak kétszeri megvonattatása után, a' fényes Gyülekezet a' Templomba való menést oly rendtartás között tette, hogy a' Párokhíaról megindulván jobb kéz felől a' Fő Tiszteletű Superintendens Ur, bal felől pedig Tekint. Consiliárius Szatthmári Király József Urtól, mint a' nagy érdemű Fő Curator Urak távol léttékbe, azoknak

Helytartójától vezetettéven legelől mentek, a' kiket hármas sorba, jobbról a' Tiszt. Pápi Rend, bal felől pedig a' Világi Urak, nagy számmal követték, 's midőn a' Templom kerítésén lévő ajtó eleibe értek volna, a' hol a' köznépek nagy sokasága és a' harmonián éneklők' diszes serege vártak, 's a' mint oda értek, azonnal a' szép harmonia zengedezni kezdett; másfelől pedig épen szemközt azon pillantásba, abrantsokra kötözött virágkoszorúkkal 's ékes bokrétaikkal, 's tinsos fehér rubákba felöltözve lévő, ártatlanságot magok viritó-örtszáikon bordozó Nemes *Naményi Mária*, és *Susánna*, úgy *Ns. Katona Krisztina*, 's több más *Ns. Kísaszonyok*, mint a' kiket elől tisztelt *Onódy Ur* ahhoz illendően kikészített, véletlenül a' nép sokasága közül eleikbe jövéen, diszesen megköszöntötték, 's útjukba mindenütt virágokat hánytak, 's a' Templomba ilyen módon vezették, a' hol kiki rangjához illő helyt fogott, noha a' népnek nagy része minden szorongás mellett is be nem fért; a' nevezett Fő Tiszt. Ur pedig, a' Templom közepén, egy asztal mellé, a' Tiszt. Esperest Urakkal egygyütt leült, a' virágos koszorúk szemközt, és hát megett tartatván, 's egy kevés buzditó harmonia éneklés után, az alkalmatossághoz képest röviden, de igen fontosán prédikált; először ugyan Tiszt. Tudós *Szathmáry József* Miskolczi Predikátor Ur Sám. I. K. 7. Része 12 dik Verséből; utánna pedig Tiszt. *Gilányi János* S. Sz. Péteri második Predikátor Ur a' 32. Zsoltár 8-dik Verséből, a' ki a' Fő Tiszt. Urnak Biográfiáját is egy dióhéjba szorítva elbeszéllette, 's a' predikálás közbe egy két vers éneklés is tételt. Végre maga a' 78 esztendőös Superintendens Ur, egy buzgó hálaadó könyörgésmondással, az Isteni tiszteletet az örömkönyvek meggyengülése mellett is, hathatósan befefejezte. Melly után a' Templomból kibefejően, a' Parokkián lent a' szobákba négy, az udvaron sátorok alatt pedig két igen hosszú asztaloknál, az öszvesereglett T. Pápi és Uri Rend, kiknek száma jóval felül volt

a' háromszázon, gazdagon, kivált a' belső szobákba a' legjobb ízlés szerint, igen szép és jó rendel, első szülött fia *Tekint. Ifj. F. Öry Fülöp Gábor Ur* és Hitves társa *Galos Borbála* Aszszony, gondos és szemes felvigyázások 's kormányozások alatt, megvendégeltetett; melly öröm innepet az időnek kellemetes tündöklése mellett, nevelte még az is, hogy a' Fő Tiszteletű Ur, második fiának, *Tekint. F. Öry Fülöp Sámuel* híres Orvos Doctor Urnak, neve napja is a' következő napra esett; kiknek szerentsés életéért sok Vivát-kívánások közbe, számos poharak ürültetvén ki, ilyen módon ezen fényes, és a' Sz. Péteriekre nézve, soha ez ideig nem látott napnak vége lett. Kívánnjuk, hogy hasznos élete, az Isten áldásai között, továbbra is terjedjen, 's Éljen! —
Tudományos Jelentés a' két Magyar Hazához.

Számos esztendőktől fogva de kivált a' mióta, a' Pestalozzi Methodusa szerint kidolgozott kézi Könyvek nyomatásba kijöttek: az ő Nevelésének módja, minden Nevelőknek és Oskolai Tanítóknak Figyelmességét magára vonta. A' mint az minden újításokra és új találmányokra nézve rendszerint meg esni szokott, ennek a' Methodusnak is találkoztak azonnal Pártfogói, Helybehagyói és Baráttjai; de találkoztak Ötsárlói sőt ellenségei is. Mindazonáltal részszerint a' mélyebb belátás és részrehajlás nélkül való fontosabb megvizsgálása a' dolognak; részszerint némely Magyarazattyaik, világosításaik és ajánlásaik azoknak a' Neveléshez értő Tudósoknak és tapasztalt Tanítóknak, kik ezt a' Methodust különböző időkben leirták; részszerint pedig és főképen az a' szembetűnő szép előmenetel, mellyet az ezen Methodus szerint nevelt és tanított gyermekek és ifjak tesznek, mind a' Tudományokban, mind a' jó erköltsőkben, mind pedig a' testi gyakorlásokból származni szokott ügyességben s. a. t. nagy részét azoknak, kik eleinte attól idegenkedtek és azellen szóval a' vagy pen-

nával ki keltek, megnémították és a' Methodusnak annál nagyobb Barátjaivá és annál buzgóbb Pártfogóivá tettek. Innen ez a' Methodus sok Országokban már közönségesen husználtatik az Oskolákban. Néhány Fejedelmek meg vizsgálván azt ahoz érő Tudósok által és annak helyes és hasznos voltáról meg győztetvén, számos Ifjakat, Périjiakat küldöttek a' Pestalozzi Oskolájába oly végből, hogy azok ott a' Methodussal meg esmérkedjenek, és azt az ő Tartományaikba bévigyék: kik annak közönségessé való tételén mai napigis nagy előmenetellel munkálódnak.

Mind ezek oly fontossá tették az Emberi nemzetre nézve ezt a' Methodust, hogy azt meg esmérni valójában minden Nevelők 's Tanítók, minden Oskolák Igazgatói 's a' Nevelésnek Barátjai közönségesen, sőt minden Szülék, kiknek az ő Gyermekük neveltetése szíveken Fekszik, magokat köteleseknek lenni érezhetik.

En ezelőtt kilétez Esztendőkkel, oly végből küldettvén ki a' Németországi Akadémiaikba, hogy magamat a' Tudományokban gyakorolván, gyermekek Nevelőjévé készüljek, mindent igyekeztem véghez vinni, hogy rendeltetésemnek jövedőben megfeleljek. Három esztendő után melyeket Németországban el töltöttem, Helvétziába utaztam Pestalozzihoz, és ott közel esztendőt fordítottam egyedül arra, hogy az ő Nevelésének módját, ő tőle 's Tanítóitól, tulajdon Oskolájába tanuljam meg. Szemmel látott tanúja voltam a' Gyermekkel való bánásnak, az ő tanítatások módjának és előmenekleknek, a' Gyermek foglalatosságainak, mulatásainak, játékaiknak és magok viseleteknek; a' Pestalozzi Oskolája el rendeltetésének egy szóval mind annak, a' mi a' Pestalozzi Nevelése módjának fundamentomait, tulajdonságait, annak természeti valóságát teszi és illeti.

En ezen Methodust, minden eddig esmért Methodusok között, mindenkor a' legjobbnak, az emberi természettel leginkább

megegygyezőnek, a' leg tökéletesebbnak tartottam. — Azon öt esztendő alatt pedig, hogy a' szerint Nevelési hivatalomat folytatom, tulajdon próbáim által annyira meg győződtem annak nagy hasznairól, hogy azt kedves Hazámfiával meg esmértetni, magamba meg határoztam. Rövid időn készen leszek a' Pestalozzi Methodusának Magyar nyelven való leírásával, és mihelyt azt el végezem, azonnal le fordítom azon kézi könyveket is, a' melyek a' Tanítás több tárgyaiban, a' Methodus szerint, Német nyelven, nyomtatásba már kijöttek. Azon bővítésekkel és világosításokkal fogom pedig azokat kiadni, a' melyekkel, azoknak szerzője is — a' kívül e' dologban egyet értek — munkáit, újobban ki adni szándékozik.

Reménylen, hogy Házámfiái, hasznos igyekezetemet, jó indulattal fogják venni. Írtam Pesten November 25-dik Napján 1816-dik Estendőben.

Szabó János

A' Méltóságos Generalis Báró Vay Miklós Úr Eő Nagysága Fiainak Nevelője. A' Nevelés dolgában munkálódó Lentzburgi Tudós Társaságnak Tagja.

A' *Posonyi* Deák újságban olvassuk, hogy T. T. *hebel* Lajos úr, *Pesten*, a' Szabad Mesterségek', 's Philosophiának, nem különben az Orvosi Tudományok Doctora, a' Nemzeti Magyar Muzéumban a' természetiek', 's mesterségbeli készítmények' Kabinetjének Custosa, ásványt-vizsgáló Jénai Társaságnak egyik Tagja, életének 47-dik esztendejében, guta ütésben, a' melly November 7-dikén érte legelsőben, ugyan azon hónap' 19-dikén meghalálózott.

Lotteriai Nagy Nyerésk.

A' múlt szombaton véghez ment sorsvonásban, *Hluboscht Pitschinnel* egygyütt a' 10,027, *Sadeck* majort a' 85,388, a' dróth malmot a' 34,266 számok nyerték-el. A' 64,629 nyert hat ezer; az 1935, négy ezer; a' 17,320, három ezer forintokat.